

Милена Ивановић
ЗБИРКА ВЕЖБАЊА
ИЗ САВРЕМЕНОГ УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА 1
ГРАМАТИКА

ОДЛОМЦИ

НОМИНАТИВ ЈЕДНИНЕ НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК

Именице (Іменники)

У украјинском језику, као и у српском, именице могу имати један од три рода: мушки, женски и средњи. У зависности од припадности једном од родова као и од формалних особности (наставака) оне припадају и једној од четири деклинације.

Мушки род (Чоловічий рід)

Именице мушког рода у украјинском језику могу се у у номинативу једнине завршавати на:

- сугласник: *студент, будинок, вихователь, товариш*
- вокал –о: *батько, Петро*
- вокал –а: *Микола, суддя*

Све именице мушког рода, осим оних на –а, имају исти систем наставака и припадају у украјинском језику 2. деклинацији. Именице мушког рода на –а мењају се исто као именице женског рода на –а.

Средњи род (Середній рід)

Именице средњег рода у украјинском језику могу се у у номинативу једнине завршавати на:

- вокале –о и –е: *село, поле*
- вокал –а (графички я): *заняття, ім'я, теля*

Све именице средњег рода имају исти систем наставака, који се углавном подудара са наставцима именица мушког рода, и припадају у украјинском језику 2. деклинацији. Изузетак представља мањи број именица на –а (графички я) које у косим падежима имају „проширење“ –ен– или –ат–. Оне имају специфичне наставке и припадају 4. деклинацији.

Женски род (Жіночий рід)

Именице женског рода у украјинском језику могу се у у номинативу једнине завршавати на:

- вокал –а (графички а и я): *студентка, земля, аудиторія, душа*
- сугласник: *зустріч, ніч, любов*

Именице женског рода на –а припадају 1. деклинацији, а именице на сугласник 3. деклинацији.

Карактер наставака у косим падежима зависи и од квалитета крајњег сугласника основе. Тако у украјинском језику разликујемо 3 типа промене (у оквиру 1. и 2. деклинације):

Тврду – именице које се завршавају на тврд сугласник (осим именица на ч, ж, ш): *студент, будинок, батько, Микола, село, студентка*

Мешовиту – именице које се завршавају на ч, ж, ш: *товариш, душа*

Меку - именице које се завршавају на мек сугласник: *вихователь, суддя, поле, заняття, земля, аудиторія*

Придеви (Прикмётники)

Док је код именица категорија рода класификативна, код придева је она деривативна – они имају облике једног или другог рода у зависности од именице уз коју стоје:

великий будинок, велике село, велика аудиторія

И придеви имају две групе наставака, зависно од квалитета последњег сугласника основе (мек или тврд сугласник). У номинативу једнине придеви имају следеће наставке:

Мушки род: -ий/-ій: *зелений, синій*

Средњи род: -е/є: *зелене, синє*

Женски род: -а/-я: *зелена, синя*

УПОТРЕБА НОМИНАТИВА

1. Основна функција номинатива је функција субјекта:

Петро навчається на філологічному факультеті.

Студенти читають в бібліотеці.

2. Осим у функцији субјекта, номинатив се употребљава и у функцији именског дела предиката:

Петро студент.

Погода гарна.

! Обратите пажњу на одсуство глагола-свезе у украјинском језику:

УКР: Оксана студентка.

СРП: Оксана је студенткиња.

ВЕЖБАЊА

1. Разврстајте именице по родовима:

Образац:

Він	Вона	Воно
студент	мова	поле

мо́ва, студе́нт, по́ле, студе́нтка, університе́т, прізви́ще, факульте́т, Тара́с, посві́дчення, село́, ра́нок, де́нь, ве́чір, ро́зклад, Окса́на, іспа́нець, німке́ня, Угоро́щина, заняття́, гурто́житок, кімна́та, мо́ре, лі́жко, бра́т, сестра́

2. Разврстајте именице према обрасцу:

Образац:

Однина	Множина
студент	студентки

студент, факултет, студентки, китајци, місто, дні, брати, мова, Болгарія, села, гуртожиток, кімнати, батьки, подруга, поля, Оксана, автобус, трамваї, вулиця, викладачі, вікна, театр, парта, колеги

3. Показну заменицу цей, це, ця употребите у одговарајућем облику рода према обрасцу:

Образац:

Цей	Ця	Це
студент	мова	поле

небо, учениця, життя, природа, ніч, зошит, книжка, серб, українка, вікно, вишня, стіл, лампа, чай, молоко, земля, сонце, ручка, олівець, мороз, піч, ліжко, лист, весілля, місто

4. У наведеним реченицама недостаје субјекат или именски део предиката. Допуните их одговарајућим именицама и/ или придевима у номинативу.

1. Поле, а море
2. Це мій, Іван, а це його Марта.
3. Наш знайомий Тарас за національністю
4. Моє Оксана.
5. Будинок факультету

ЛОКАТИВ (МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК)

Именице (Іменники)

Једнина (Однина)

Мушки род (Чоловічий рід)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
<i>студѐнт</i>	<i>на студѐнті/ на студѐнтови</i>	-І/-ОВІ
<i>будинѐк</i>	<i>в будинку</i>	-У
<i>виховатѐль</i>	<i>на виховатѐлі/ на виховатѐлеві</i>	-І/-ЕВІ
<i>крај</i>	<i>у краї</i>	-Ї
<i>товариш</i>	<i>на товариші/ на товаришеві</i>	-І/-ЕВІ

! Напомена:

У локативу јединице код именица мушког рода које означавају живо у употреби су наставци *-i* и *-ові (-еві)*. У савременом језику запажа се тенденција ка доминирању облика са наставцима *-ові (-еві)*: *на студѐнтови, на товаришеві*.

Средњи род (Середній рід)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>у селі</i>	-І
<i>поле</i>	<i>у полі</i>	-І
<i>заняття</i>	<i>на занятті</i>	-І

Женски род (Жіночий рід)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
<i>студѐнтка</i>	<i>на студѐнтці</i>	-І
<i>земля</i>	<i>на землі</i>	-І
<i>аудиторія</i>	<i>в аудиторії</i>	-Ї
<i>душа</i>	<i>у душі</i>	-І
<i>любов</i>	<i>в любові</i>	-І

! Напомене:

1. Већина именица сва три рода у локативу има наставка -і. Именице мушког и средњег рода тврде групе са суфиксима -к-, -ак-, -ик-, -ок- имају у овом падежу наставка -у: у підручнику, у гуртожитку, на Хреца́тику, у війську. Код именица са суфиксом -ок- у индиректним падежима испада о: будинок – в будинку

Наставак -у у локативу имају и једносложне именице мушког рода и то само оне код којих акценат у локативу прелази на наставка: льод – на льоду́, степ – у степу́, шлях – на шляху́.

Употреба наставка -у зависи и од предлога који се употребљава са локативом. Све именице мушког и средњег рода, уколико се употребљавају у конструкцијама са предлогом по, имају наставка -у. Упореди: на столі́ – по столу́, в музеї́ – по музею́, в Белграді́ – по Белграду́, в селі́ – по селу́, на полі́ – по полю́.

2. Код именица чија се основа завршава на к, г и х испред наставка -і долази до палатализације: рука́ – в руці́, нога́ – на нозі́, поверх – на по́версі.

Множина (Множина́)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
студенти́ села́ студентки́	на студентах у селах на студентках	-АХ
вихователі́ поля́ землі́	на вихователях на полях у землях	-ЯХ
краї́ заняття́ аудиторії́	у краях на заняттях в аудиторіях	-ЯХ
товариші́ душі́	на товаришах у душах	-АХ

УПОТРЕБА ЛОКАТИВА

Локатив је једини падеж који се употребљава само са предлозима. У украјинском језику то су предлози *у(в), на, по и при*. Са сва четири предлога локатив може означавати како место, тако и време:

1. Локатив у функцији одредбе за место, означава место на коме се нешто налази или одвија:

*Я живу́ в Белгра́ді
Книжка лежить на столі́.
Студенти гуляють по парку́.
Марія працює при кафедрі́ украї́нської мо́ви.*

2. Локатив у функцији одредбе за време, означава време у коме се нешто збива:

*Сесія починається в жовтні́.
На наступному тижні́ в нас будуть іспити.
По закінченні університету́ станемо перекладача́ми.*

Осим у одредбеној, локатив може бити употребљен и у атрибутивној функцији: *хлопчик в окулярах, дівчинка в синій сукні*.

!!! Док се у српском локатив употребљава и у функцији (индиректног) објекта уз глаголе говорења – са предлогом *о*, у украјинском се у овој функцији употребљава акузатив са предлогом *про*:

УКР: Студенти поговорили *про іспит*.
СРП: Студенти су попричали *о испиту*.

ВЕЖБАЊА

1. Завршите реченице према обрасцу:

Зразок: *Олівець (стіл) Олівець на столі́.
Батько працює (шко́ла) Батько працює у шко́лі.*

1. Мої книжки́ (полиця́).
2. Ка́рта (стіна́).
3. Зошити (шафа́).
4. Книжка (сумка́).
5. Студенти (лекція́).
6. Студенти навчаються (університет).
7. Моя родина живе́ (Італія́).

8. Студенти обідають (їдальня).

2. Одговорите на питања користећи речи у загради:

1. Де книжки? (вікно)
2. Де газета? (диван)
3. Де зараз студенти? (лекція)
4. Де Осло? (Норвегія)
5. Де великий стіл? (кімната)
6. Де хіміки? (лабораторія)
7. Де ця картина? (музей)
8. Де парк? (берег)
9. Де Японія? (Азія)
10. Де сумка? (підлога).
11. Де студенти читають книжки? (бібліотека)
12. Де студенти розмовляють? (коридор)
13. Де живе ваш друг? (Франція, Париж)
14. Де ви чекаєте автобус? (зупинка)

4. Напишіте речи у загради у потребном облику:

1. Студенти мешкають в (гуртожиток).
2. Сестра працює в(Америка).
3. Спортсмени на(олімпіада).
4. Трамваї їздять по(місто).
5. Учень читає текст в(підручник).
6. Студенти пишуть диктант в(аудиторія).
7. Мілена гуляє по(Київ).
8. Тарас читає на(диван).
9. Факультет розташований в (центр) міста.
10. Тамара мешкає в (Белград), а Жан в
(Париж).
11. Хліб на(рушник).
12. Наші товариші на екскурсії в(Туречина).
13. Студенти ідуть по(коридор).
14. Квіти ростуть в(садок).
15. Корабель повільно пливе по (море).
16. Викладач пише правила на(дошка)
17. Ми обідаємо в ресторані на(ріка).

Придеви (Прикметники)

Једнина (Однина)

	Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
Мушки род (Чоловічий рід)	<i>зелений</i>	<i>на зеленому/зеленім</i>	-ОМУ/-ІМ
	<i>синій</i>	<i>на синьому/синім</i>	-ЬОМУ/-ІМ
Средњи род (Середній рід)	<i>зелене</i>	<i>на зеленому/зеленім</i>	-ОМУ/-ІМ
	<i>синє</i>	<i>на синьому/синім</i>	-ЬОМУ/-ІМ
Женски род (Жіночий рід)	<i>зелена</i>	<i>на зеленій</i>	-ІЙ
	<i>синя</i>	<i>на синій</i>	-ІЙ

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Наставак (закінчення)
<i>зелені</i>	<i>на зелених</i>	-ІХ
<i>сині</i>	<i>на синіх</i>	-ІХ

Присвојне заменице (Присвійні займенники)

Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)	Номинатив (називний)	Локатив (місцевий)
<i>мій, моє</i> <i>моя</i> <i>мої</i>	<i>на моєму</i> <i>на моїй</i> <i>на моїх</i>	<i>наш, наше</i> <i>наша</i> <i>наші</i>	<i>на нашому/нашім</i> <i>на нашій</i> <i>на наших</i>
<i>твій, твоє</i> <i>твоя</i> <i>твої</i>	<i>на твоєму</i> <i>на твоїй</i> <i>на твоїх</i>	<i>ваш, ваше</i> <i>ваша</i> <i>ваші</i>	<i>на вашому/вашім</i> <i>на вашій</i> <i>на ваших</i>
<i>його</i> <i>його</i> <i>її</i>	<i>на його</i> <i>на його</i> <i>на її</i>	<i>їхній, їхнє</i> <i>їхня</i> <i>їхні</i>	<i>на їхньому/їхнім</i> <i>на їхній</i> <i>на їхніх</i>

! Напомена:

Присвојне заменице трећег лица једнине *його*, *її*, *їх* у украјинском језику су непроменљиве: *його сестра* – *на його сестрі*, *її брат* – *на її братові*.

Личне зами́нице (Особові займе́нники)

Номина́тив (називний)	Локати́в (місцевий)	Номина́тив (називний)	Локати́в (місцевий)
<i>я</i>	<i>на мені</i>	<i>ми</i>	<i>на нас</i>
<i>ти</i>	<i>на тобі</i>	<i>ви</i>	<i>на вас</i>
<i>він, воно</i> <i>вона</i>	<i>на ньому</i> <i>на ній</i>	<i>вони</i>	<i>на них</i>

ВЕЖБАЊА

2. Одговорите на питања користећи синтагме у загради

1. Де навчају́ться Тара́с і Окса́на? (Ки́ївський націо́нальний уніве́рситет)
2. Де ви пи́шете до́машні завда́ння? (уніве́рситетська бібліоте́ка)
3. Де де́сята впра́ва? (новий підру́чник, тре́тя сторі́нка)
4. Де ти пра́цюєш? (техні́чний інститу́т, комп'ю́терна лаборато́рія)
5. Де ви слуха́єте лекці́ї? (великі, сві́тлі аудито́рії)
6. Де живу́ть студенти́? (студентські гурто́житки)
7. Де трену́ються спортсмени́? (великі стадіо́ни)
8. Де наро́дился Петро́? (іноземна кра́їна)
9. Де ви познайо́милися? (новий парк)
10. Де лежа́ть твої підру́чники? (книжко́ва ша́фа)

3. Употребите присвојну зами́ницу у правилном облику:

1. На столі́ кві́ти (мій).
2. В аудито́рії сидя́ть студенти́ (на́ша).
3. На ву́лиці висо́кі буди́нки (ва́ша).
4. У кімна́ті є робо́чий сті́л? (твоя)
5. В мі́сті вели́кий парк (на́ше).
6. У гурто́житку є лі́фт? (твій)
7. По саду гу́ляє соба́ка (їхній)
8. На столі́ моя ручка́ (ваш)
9. У мі́сті широ́кі ву́лиці (його)
10. Книжка́ в сумці́ (моя).

4. Уметните одговарајуће личне зами́нице:

Петро народився в *Белграді*. Він дуже любить жити в Він мешкає на околицях в новому будинку. Будинок дуже маленький, в лише дві квартири. Квартира Петра на першому поверсі. В завжди тепло. За будинком парк, в Петро часто гуляє. До факультету він їде автобусом і трамваєм. В завжди багато людей.

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ИНСТРУМЕНТАЛ

Єднина (Однина)

Мушки род (Чоловічий рід)

Номинатив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i>	<i>студентом</i>	-ОМ
<i>вихователь</i>	<i>вихователем</i>	-ЕМ
<i>край</i>	<i>краєм</i>	-ЄМ
<i>товариш</i>	<i>товаришем</i>	-ЕМ

Средньи род (Середній рід)

Номинатив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>селом</i>	-ОМ
<i>поле</i>	<i>полем</i>	-ЕМ
<i>заняття</i>	<i>заняттям</i>	-ЯМ

Женски род (Жіночий рід)

Номинатив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
<i>студентка</i>	<i>студенткою</i>	-ОЮ
<i>земля</i>	<i>землею</i>	-ЕЮ
<i>аудиторія</i>	<i>аудиторією</i>	-ЄЮ
<i>душа</i>	<i>душею</i>	-ЕЮ
<i>радість</i>	<i>радістю</i>	-Ю
<i>ніч</i>	<i>ніччю</i>	
<i>любов</i>	<i>любов'ю</i>	

! Напомена:

Именице женског рода на сугласник имају у инструменталу једине наставак –Ю. Испред овог наставка долази до удвајања зубних и алвеоларних сугласника (*сіль – сілля, подорож – подорожжю* и сл.), док се испред уснених и Р пише апостроф (*мати – матір'ю, кров – кров'ю*).

Множина (Множина́)

Номинатив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
<i>студенти</i> <i>села</i> <i>студентки</i>	<i>студентами</i> <i>селами</i> <i>студентками</i>	-АМИ
<i>виховател</i> <i>поля</i> <i>землі</i>	<i>вихователями</i> <i>полями</i> <i>землями</i>	-ЯМИ
<i>краї</i> <i>заняття</i> <i>аудиторії</i>	<i>краями</i> <i>заняттями</i> <i>аудиторіями</i>	-ЯМИ
<i>товариші</i> <i>душі</i>	<i>товаришами</i> <i>душами</i>	-АМИ

УПОТРЕБА ИНСТРУМЕНТАЛА

1. Основно значење облика инструментала је значење оруђа или средства којим се врши радња:

Викладач пише *крейдою*.
Ми їздили *автобусом* на екскурсію.

2. Инструментал се у украјинском употребљава у функцији именског дела предиката уз глаголе *бути, стати*. У српском ову функцију има номинатив.

Іван хоче *бути лікарем*.
Коли закінчимо університет, *станемо перекладачами*.

3. Употреба инструментала везана је и за изражавање социјативности:

Ми розмовляли з *подругою*.
Ми з *Тарасом* познайомилися недавно в Белграді.

4. Инструменталом се могу изражавати и објекатски односи. Овде постоји доста разлика између српског и украјинског језика:

Студенти пишаються *своїми оцінками*.
В бібліотеці ми користуємося *різними підручниками*.
Іван цікавиться *сучасною літературою*.
Діти вечеряють *бутербродами*.
Поле пахне *квітами*.

5. Честа је употреба инструментала у одредбеним функцијама:

а) место на коме се нешто налази

Студенти гуляють *парком*.
Книжка лежить *під столом*.
На стіні *над ліжком* висить картина.
Перед університетом знаходиться парк.
За будинком факультету велика широка вулиця.

!!! Украјинским конструкцијама са предлозима *під, над, перед, за, між* + инструментал у српском одговара два типа конструкција: предлози *под, над, пред, међу* + инструментал, односно предлози *испод, изнад, испред, иза, између* + генитив:

УКР: Кіт спить *під стільцем*.
СРП: Мачка спава *под столицом/испод столице*.
УКР: *Над столом* висить люстра.
СРП: *Над столом/изнад стола* виси лустер.
УКР: Наш будинок *між магазином і школою*.
СРП: Наша зграда је *између продавнице и школе/међу продавниом и школом*.
УКР: Викладач стоїть *перед студентами*.
СРП: Професор стоји *пред студентима/испред студената*.
УКР: Аптека знаходиться *за рогом*.
СРП: Апотека се налази *иза ћошка*.

б) време у коме се нешто одвија (обично радња која се понавља или уобичајена радња)

Іва́н рока́ми вивча́є інозе́мні мо́ви.
Весно́ю цвіту́ть сади.

в) начин на који се одвија радња

Оле́на чита́ла кни́жку з задово́ленням.

6. Инструментал изражава логички субјекат у пасивним конструкцијама:

Черво́ний ко́рпус Ки́ївсько́го націо́нального університе́ту
прое́ктува́вся *архіте́ктором Беретті*.

7. Инструментал може функционисати и као атрибут: *хлопець з синіми очима*

!!! Код инструментала у атрибутивној функцији запажамо разлике између украјинског и српског:

УКР-инструментал: дівчина з *довгим волоссям*

СРП-генитив: девојка *дуге косе*.

УКР-локатив: дівчина *в капелюсі*, хлопець *в окулярах*

СРП-инструментал: девојка *са шеширом*, момак *са наочарима*.

ВЕЖБАЊА

2. Напишите речи у загради у потребном облику:

1. Мій друг давно́ ціка́виться (істо́рія).
2. Він за́вжди у фо́рмі, то́му що він займа́ється
(спорт).
3. Моя́ сестра́ лю́бить подорожува́ти, захо́плюється
(архіте́ктура).
4. Петро́ спочатку пише́ домашне́ завдання
(оли́вець), а потім переписує (ручка)
5. Ба́тько ї́здить на робо́ту (автобу́с).
6. Вона́ подорожу́є (літа́к), а сестра
(пої́зд).
7. Студе́нти ї́дуть на за́няття (трамва́й).
8. Ма́рія лю́бить блука́ти (ву́лиці).
9. Море́плавець подорожува́в та
(моря́ та океа́ни).
10. Ді́вчина диви́ться на собаку з (страх).

4. Напишіть речі у заграді у потребном облику:

1. Па́рти сто́ять під (вікно́).
2. Календа́р висі́ть над (ша́фа).
3. М'яч лежи́ть під (стілець).
4. Зо́шит лежи́ть під (па́рта).
5. Ро́зклад висі́ть на до́щці, над (спісо́к) студе́нтів.
6. Перед (будинок) стої́ть чолові́к з (парасолька) в руках.
7. За (школа) знаходиться великий парк.
8. Мо́ре прямо́ під (готель).

Придеви (Прикме́тники)

Једнина (Однина́)

	Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
Мушки род	<i>зелений</i>	<i>зеленим</i>	-ИМ
(Чоловічий рід)	<i>синій</i>	<i>синім</i>	-ИМ
Средњи род	<i>зелене</i>	<i>зеленим</i>	-ИМ
(Середній рід)	<i>синє</i>	<i>синім</i>	-ИМ
Женски род	<i>зелена</i>	<i>зеленою</i>	-ОЮ
(Жіночий рід)	<i>синя</i>	<i>синьою</i>	-ЬОЮ

Множина (Множина́)

Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)	Наставак (закінчення)
<i>зелені</i>	<i>зеленими</i>	-ИМИ
<i>сині</i>	<i>синіми</i>	-ИМИ

Присвійне зами́нице (Присві́йні займе́нники)

Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)	Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)
<i>мій, моє моя́ мої́</i>	<i>мої́м моєю́ мої́ми</i>	<i>наш, наше наша́ наші́</i>	<i>нашим нашою́ нашими́</i>
<i>твій, твоє твоя́ твої́</i>	<i>твої́м твоєю́ твої́ми</i>	<i>ваш, ваше ваша́ ваші́</i>	<i>вашим вашою́ вашими́</i>
<i>його́ його́ її́</i>	<i>його́ його́ її́</i>	<i>їхній, їхнє їхня́ їхні́</i>	<i>їхнім їхньою́ їхніми́</i>

Личне зами́нице (Особові займе́нники)

Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)	Номина́тив (називний)	Инструментал (орудний)
<i>я</i>	<i>мною́</i>	<i>ми</i>	<i>нами́</i>
<i>ти</i>	<i>тобою́</i>	<i>ви</i>	<i>вами́</i>
<i>він, воно́ вона́</i>	<i>ним нею́</i>	<i>вони́</i>	<i>ними́</i>

ВЕЖБАЊА

1. Одговорите на питања користећи речи у заграді:

1. З яким студентом познайомилася дівчина? (французький)
2. З яким сусідом вітається хлопчик? (новий)
3. З чийм братом Микола поїде в Київ? (мій)
4. З якою студенткою розмовляє викладач? (сербська)
5. Якими мовами розмовляють студенти? (французька, англійська)
6. З якою дівчиною він зустрічається? (гарна).
7. З яким кремом люблять Іван та Олена торт? (шоколадний)

2. Напишіть речи у заграді у потребном облику:

1. Цей студент дуже добре володіє
(українська мова).

2. Сьогодні Тарас обідає з (старші студенти).
3. Я люблю часто зустрічатися зі (свої товариши)
4. Моя фотографія висить над (верхня полиця).
5. Кав'ярня знаходиться за (книжковий магазин).
6. Зустрічаємось завтра перед (народний театр).
7. За (високий будинок) факультету зупинка тролейбусів.
8. Перед (Київський університет) знаходиться пам'ятник Шевченку.

ГЛАГОЛ (ДІЄСЛОВО)

САДАШНЬЕ ВРЕМЕ (ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС)

ПРВА КОНЈУГАЦИЈА (ПЕРША ДІЄВІДМІНА)

вивча́ти

я <i>вивча́</i> – Ю	ми <i>вивча́</i> – ЄМО
ти <i>вивча́</i> – ЄШ	ви <i>вивча́</i> – ЄТЕ
ВІН	
вона <i>вивча́</i> – Є	вони <i>вивча́</i> – ЮТЬ
ВОНО	

писа́ти

я <i>писа́</i> – У	ми <i>писа́</i> – ЕМО
ти <i>писа́</i> – ЕШ	ви <i>писа́</i> – ЕТЕ
ВІН	
вона <i>писа́</i> – Е	вони <i>писа́</i> – УТЬ
ВОНО	

працюва́ти

я	працю́ - Ю	ми	працю́ – ЄМО
ти	працю́ – ЄШ	ви	працю́ – ЄТЕ
він			
вона	працю́ – Є	вони	працю́ - ЮТЬ
воно			

!

жи́ти

<i>жив</i> – У́	<i>жив</i> – ЁМО
<i>жив</i> – ЁШ	<i>жив</i> – ЁТЕ
<i>жив</i> – Ё́	<i>жив</i> – У́ТЬ

ВЕЖБАЊА

1. Довршите реченице употребивши глагол **читати** у одговарајућем облику:

1. Сестра́ за́раз, я теж
2. Ви текст, ми теж
3. Вона́ роман.
4. Ми речення.
5. Він правило.
6. Що ви? Ми діалог.

2. Промените глаголе у садашњем времену по свим лицима према обрасцу промене глагола **вивчати** и **читати**:

зна́ти, розумі́ти, пита́ти, ду́мати, переклада́ти, обі́дати.

3. Промените глаголе у садашњем времену по свим лицима по обрасцу промене глагола **працювати**:

повто́рювати, малюва́ти, танцюва́ти, готува́ти

4. Напишите речи у загради у потребном облику:

1. Студенти (переклада́ти) текст.
2. Я не (розумі́ти) правило.
3. Викладач (писа́ти) на дошці, студенти (запи́сувати) в зо́шитах.
4. Ти (слухати) радіо.

5. Викладач (чита́ти) текст, студенти́ все (розумі́ти).
6. Ми (чита́ти) і (переклада́ти) діалог.
7. Вони (чита́ти) вірш, а ми (слуха́ти).
8. Мої́ батьки́ (ме́шкати) в селі́, а (працюва́ти) в місті́.
9. Ми (вивча́ти) украї́нську мо́ву та літерату́ру.
10. Викладач добре (поя́снювати) правила́.

8. Саставите реченице према обрасцу:

Образац: я , чита́ти, дома́шній, завда́ння

Я чита́ю дома́шнє завда́ння.

хло́пчик, студенти́, ти, брат, я , ми, ви
 повто́рювати, розумі́ти, переклада́ти, писа́ти, готува́ти, малюва́ти,
 слуха́ти
 зелений, новий, незнайо́мий, святко́вий, ціка́вий
 дере́во, текст, рече́ння, пра́вило, обі́д, діалог, рома́н

9. Преведите реченице на украї́нски језик:

1. Мој друг студира на Филолошком факултету.
2. Твоје ствари су на столици.
3. Професор објашњава правила, а ми пажљиво слушамо.
4. Оксана исправља грешке у свесци.
5. Студенти добро читају и пишу на вежбама, преводе и правилно говоре украї́нски језик.

ДАВА́ЛЬНИЙ ВІДМІНОК

ДАТИВ

Именице (Ім'єнники)

Једнина (Однина)

Мушки род (Чоловічий рід)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i> <i>будінок</i>	<i>студенту/</i> <i>студентові</i> <i>будінку/</i> <i>будинкові</i>	-У / -ОВІ
<i>вихователь</i>	<i>вихователю</i> <i>вихователеві</i>	-Ю/ -ЕВІ
<i>край</i> <i>Сергій</i>	<i>краю/ краєві</i> <i>Сергію/</i> <i>Сергієві</i>	-Ю/ -ЄВІ
<i>товариш</i>	<i>товаришу/</i> <i>товаришеві</i>	-У/ ЕВІ

Средњи род (Середній рід)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>селу</i>	-У
<i>поле</i>	<i>полю</i>	-Ю
<i>заняття</i>	<i>заняттю</i>	-Ю

Женски род (Жіночий рід)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Наставак (закінчення)
<i>студентка</i>	<i>студентці</i>	-І
<i>земля</i>	<i>Землі</i>	-І
<i>аудиторія</i>	<i>аудиторії</i>	-ї
<i>душа</i>	<i>душі</i>	-І
<i>любов</i>	<i>любіві</i>	-І

! Напомене:

1. У дативу једнине именица мушког рода у употреби су наставци -у(-ю) и -ові (-еві). У савременом језику запажа се тенденција ка доминирању облика са наставцима -ові (-еві): *батькові, зятеві, Андрієві, подарункові*, мада

је и код ових именица могућа употреба наставка *-у(-ю)*, поготову при нагомилавању датива.

По аналогiji са дативом наставак *-ови (-еви)* пренео се и у локатив именица које означавају живо: *при ба́тькові*.

2. Код именица женског рода чија се основа завршава на *к, г* и *х* испред наставка *-і* долази до палатализације: *рука́ –руці́, нога́ –нозі́, свекру́ха –свекрусі́*.

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Датив (давальный)	Наставак (закінчення)
<i>студенти́ села́ студентки́</i>	<i>студента́м села́м студентка́м</i>	-АМ
<i>вихователі́ поля́ зе́млі</i>	<i>вихователя́м поля́м зе́мля́м</i>	-ЯМ
<i>краї́ заня́ття аудито́рії</i>	<i>края́м заня́ття́м аудито́рія́м</i>	-ЯМ
<i>товари́ші души́</i>	<i>товари́шам душа́м</i>	-АМ

Придеви (Прикметники)

Једнина (Однина)

	Номинатив (називний)	Датив (давальный)	Наставак (закінчення)
Мушки род	<i>зелений</i>	<i>зеленому</i>	-ОМУ
(Чоловічий рід)	<i>синій</i>	<i>синьому</i>	-ЬОМУ
Средњи род	<i>зелене</i>	<i>зеленому</i>	-ОМУ
(Середній рід)	<i>синє</i>	<i>синьому</i>	-ЬОМУ
Женски род	<i>зелена</i>	<i>зеленій</i>	-ЇЙ
(Жіночий рід)	<i>синя</i>	<i>синій</i>	-ЇЙ

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Наставак (закінчення)
<i>зелені</i>	<i>зеленим</i>	-ИМ
<i>сині</i>	<i>синім</i>	-ИМ

Присвійне замилице (Присвійні займенники)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Номинатив (називний)	Датив (давальний)
<i>мій, моє</i> <i>моя</i> <i>мої</i>	<i>моєму</i> <i>моїй</i> <i>моїм</i>	<i>наш, наше</i> <i>наша</i> <i>наші</i>	<i>нашому</i> <i>нашій</i> <i>нашим</i>
<i>твій, твоє</i> <i>твоя</i> <i>твої</i>	<i>твоєму</i> <i>твоїй</i> <i>твоїм</i>	<i>ваш, ваше</i> <i>ваша</i> <i>ваші</i>	<i>вашому</i> <i>вашій</i> <i>вашим</i>
<i>його</i> <i>його</i> <i>її</i>	<i>його</i> <i>його</i> <i>її</i>	<i>їхній, їхнє</i> <i>їхня</i> <i>їхні</i>	<i>їхньому</i> <i>їхній</i> <i>їхнім</i>

Личне замилице (Особові займенники)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Номинатив (називний)	Датив (давальний)
<i>я</i>	<i>мені</i>	<i>ми</i>	<i>нам</i>
<i>ти</i>	<i>тобі</i>	<i>ви</i>	<i>вам</i>
<i>він, воно</i> <i>вона</i>	<i>йому</i> <i>їй</i>	<i>вони</i>	<i>їм</i>

УПОТРЕБА ДАТИВА

1. Основна функція датива је функція адресата – означава особу или предмет коме се нешто упућује.

У овај функцији датив се употребљава најчешће са глаголима давања и говорења: *бажати: говорити, дати, давати, передавати, дарувати, вручати, пропонувати, нести, приносити, купувати, продавати, залишати, надсилати, писати, пояснювати, сказати, читати* (говорити, дати, давати, предавати, поклањати, уручивати, предлагати, носити, доносити, купувати, продавати, остављати, слати, писати, објашњавати, рећи, читати)итд.:

Дівчина дала йому книжку.
Петро подарував батькові годинник.

2. Датив се употребљава и за означавање објекта, уз глаголе: *вірити, допомагати, дякувати, заздрити, обіцяти, радити, симпатизувати*:

Діти допомагають своїм батькам.
Він порадив мені вивчати українську мову.

3. Функція датива је изражавање односа према предмету или особи:
Я радий зустрічі з вами.

4. У україном језику честа је употреба датива у безличним реченицама:

а) за означавање физичког или емотивног стања:

Дівчині погано.
Мені тяжко.
Йому весело.

б) за означавање узраста:

Мені 24 роки.

в) уз безличне глаголе типа *подобатися, щастіти, належати*
или уз предикативе *цікаво, шкода*:

Маркові подобається Київ.
Мені вас шкода.
Іванові подобається цей фільм.
Нам цікаво на лекціях з української мови.

г) у безличним модалним конструкцијама типа: *треба, потрібно, необхідно, можна, хочеться*:

Вам треба написати домашнє завдання.
Мені хочеться поїхати до моря.

! У српском се датив са предлозима *ка, према* употребљава у функцији одредбе за правац, у україном ову функцију има генитив са предлогом *до* или се ове конструкције преводе уписмо:

СРП: Управо идемо према њима.

УКР: Якраз идемо до них/ в їхньому напрямку.

!! У српском постоји тзв. посесивни датив, најчешће заменица, у украјинском се уместо њега употебљавају присвојне заменице:

СРП: Мајка му је веома болесна.

УКР: Його мати дуже хвора.

ВЕЖБАЊА

2. Напишите речи у загради у потребном облику:

1. Ба́тько обіця́є купі́ти ля́льку (до́чка).
2. Я допомага́ю вивча́ти украї́нську мо́ву (това́риш).
3. Він за́раз телефо́нує (по́друга).
4. Я купу́ю нові́ комп'ю́терні́ диски́ (бра́т).
5. Іва́н ча́сто купу́є кві́ти (дру́жина).
6. Щодня́ телефо́ную у село́ (ба́тькі).
7. Я пока́зую свої́ нові́ фотогра́фії (по́други).
8. Виклада́ч поясню́є пра́вило (студе́нти).
9. Оле́на купу́є подару́нки (се́стри).
10. Бабу́ся чита́є ка́зку (ону́ки).

3. Одговорите на питања користећи речи у загради:

1. Ко́му́ студе́нти пока́зують дома́шнє завда́ння? (виклада́ч)
2. Ко́му́ ви купу́єте сувени́ри? (друг)
3. Ко́му́ Тарас да́є словни́к та підру́чник? (студе́нтка)
4. Ко́му́ ви ча́сто пи́шете листи́? (сестра́)
5. Ко́му́ студе́нти відпові́дають на іспиті́? (профе́сор)
6. Ко́му́ допомага́ють ді́ти? (ба́тько)
7. Яко́му дру́гові Андрі́й пи́ше листа́? (старі́й)
8. Які́й дівчи́ні Оста́п дару́є кві́ти? (га́рна)
9. Яко́му бра́тові Іва́н дару́є кни́жку? (моло́дший)
10. Які́й бабу́сі хлопчи́к пока́зує доро́гу? (старе́нька).

5. Напишіть речі у заграді у потребном облику:

1. 21 рік (моя́ по́друга).
2. 26 ро́ків (твій това́риш).
3. 34 ро́ки (наш виклада́ч).
4. 52 ро́ки (мій ба́тько).
5. 79 ро́ків (ва́ша бабу́ся).

**ГЛАГОЛ (ДІЄСЛОВО)
САДАШЊЕ ВРЕМЕ (ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС)
ДРУГА КОНЈУГАЦИЈА (ДРУГА ДІЄВІДМІНА)**

бачити

я <i>бач</i> – У	ми <i>бач</i> – ИМО
ти <i>бач</i> – ИШ	ви <i>бач</i> – ИТЕ
він, вона <i>бач</i> – ИТЬ	вони <i>бач</i> – АТЬ

говорити

я <i>говор</i> – Ю	ми <i>говор</i> – ИМО
ти <i>говор</i> – ИШ	ви <i>говор</i> – ИТЕ
він, вона <i>говор</i> – ИТЬ	вони <i>говор</i> – ЯТЬ

стояти

я <i>сто</i> – Ю	ми <i>сто</i> – ЇМО
ти <i>сто</i> – ЇШ	ви <i>сто</i> – ЇТЕ
він, вона <i>сто</i> – ЇТЬ	вони <i>сто</i> – ЯТЬ

!!! любити

я <i>любл</i> – Ю	ми <i>люб</i> – ИМО
ти <i>люб</i> – ИШ	ви <i>люб</i> – ИТЕ
він, вона <i>люб</i> – ИТЬ	вони <i>любл</i> – ЯТЬ

ВЕЖБАЊА

1. Довршите реченице употребивши глагол *вчити* у одговарајућем облику:

1. Сестра зараз урок , я теж урок.
2. Ви текст, ми теж текст.
3. Вона вірш.
4. Ми речення.
5. Він правило.
6. Що ви? Ми діалог.

2. Промените наведене глаголе у садашњем времену по свим лицима:

лежати, мовчати, вірити, познайомити, ставити

ПОВРАТНИ ГЛАГОЛИ (ЗВОРОТНІ ДІЄСЛОВА) САДАШЊЕ ВРЕМЕ (ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС)

Прва коњуґација (перша дієвідміна)

навчатися

я навча -Ю- сь	ми навча - ЄМО- сь
ти навча -ЄШ- ся	ви навча - ЄТЕ- сь
він, вона навча -ЄТЬ- ся	вони навча -ЮТЬ- ся

Друга коњуґација (друга дієвідміна)

дивитися

я дивл -Ю- сь	ми див- ИМО- сь
ти див -ИШ- ся	ви див - ИТЕ- сь
він, вона див -ИТЬ- ся	вони дивл -ЯТЬ- ся

!!! *навчаєшся* [навчáје^нс':а] , *дивишся* [дйвй^нс':а]
навчається [навчáје^нц':а] , *дивиться* [дйвй^нц':а]
навчаються [навчáјуц':а] , *дивляться* [дйвл'ац':а]

ВЕЖБАЊА

1. Образујте облик садашњег времена од следећих глагола. Обратите пажњу на изговор сугласничких група:

знайомитися, навчатися, вчитися, одружуватися, зустрічатися, подобатися

2. Помоћу следећих глагола и израза опишите свој уобичајени радни дан:

вставати, прокидатися, повертатися, вмиватися, одягатися, починатися, дивитися, снідати, обідати, вечеряти, працювати, допомагати, чистити, розчісуватися, читати, гратися

3. Преведите на украјински језик:

Зовем се Јелена. Моје презиме је Петровић. студирам на првој години, на Филолошком факултету. Добро говорим енглески језик, а сада учим украјински језик и књижевност. Станујем у Београду, у студентском дому. Моји родитељи живе у Новом Саду.

**ГЕНИТИВ
РОДОВИЙ ВІДМІНОК**

Іменице (Іменники)

Једнина (Однина)

Средњи род (Середній рід)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>села</i>	-А
<i>поле</i>	<i>поля</i>	-Я
<i>заняття</i>	<i>заняття</i>	-Я

Женски род (Жіночий рід)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
<i>студентка</i>	<i>студентки</i>	-И
<i>земля</i>	<i>Землі</i>	-І
<i>аудиторія</i>	<i>аудиторії</i>	-ї
<i>душа</i>	<i>душі</i>	-І
<i>любов</i>	<i>любви</i>	-І

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i> <i>вихователь</i> <i>край</i> <i>товариш</i>	<i>студентів</i> <i>вихователів</i> <i>країв</i> <i>товаришів</i>	-ІВ -ЇВ -ІВ
<i>село</i> <i>поле</i> <i>заняття</i>	<i>сіл</i> <i>піль, полів</i> <i>занять</i>	-ϕ
<i>студентка</i> <i>земля</i> <i>аудиторія</i> <i>душа</i>	<i>студенток</i> <i>земель</i> <i>аудиторій</i> <i>душ</i>	-ϕ

Придеви (Прикметники)

Єднина (Однина)

	Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
Мушки род	<i>зелений</i>	<i>зеленого</i>	-ОГО
(Чоловічий рід)	<i>синій</i>	<i>синього</i>	-ЬОГО
Средњи род	<i>зелене</i>	<i>зеленого</i>	-ОГО
(Середній рід)	<i>синє</i>	<i>синього</i>	-ЬОГО
Женски род	<i>зелена</i>	<i>зеленої</i>	-ОЇ
(Жіночий рід)	<i>синя</i>	<i>синьої</i>	-ЬОЇ

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
<i>зелений</i> <i>зелене</i> <i>зелена</i>	<i>зелених</i>	-ІХ
<i>синій</i> <i>синє</i> <i>синя</i>	<i>синіх</i>	-ІХ

Присвійне зами́нице (Присві́йні займе́нники)

Номинатив (називний)	Датив (давальний)	Номинатив (називний)	Датив (давальний)
<i>мій, моє моя мої</i>	<i>мого моєї моїх</i>	<i>наш, наше наша наші</i>	<i>нашого нашої наших</i>
<i>твій, твоє твоя твої</i>	<i>твого твоєї твоїх</i>	<i>ваш, ваше ваша ваші</i>	<i>вашого вашої ваших</i>
<i>його його її</i>	<i>його його її</i>	<i>їхній, їхнє їхня їхні</i>	<i>їхнього їхньої їхніх</i>

Личне зами́нице (Особові займенники)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Номинатив (називний)	Генитив (родовий)
<i>я</i>	<i>мене</i>	<i>ми</i>	<i>нас</i>
<i>ти</i>	<i>тебе</i>	<i>ви</i>	<i>вас</i>
<i>він воно вона</i>	<i>його його її</i>	<i>вони</i>	<i>їх</i>

! Напомене:

При употреби личних зами́ница тре́гег лица с предлозима на почетку зами́нице јавља се тзв. епентетско н': *від нього, для неї, до них.*

УПОТРЕБА ГЕНИТИВА (ВЖИВАННЯ РОДОВОГО)

1. Основна функција генитива јесте функција атрибута, пре свега при изражавању посесивности:

Це кімната сестри.

На полиці стоїть книжки брата.

2. Честа је и употреба генитива у функцији објекта, и то:

а) У негативним конструкцијама:

Речей своїх не забрав зі собою.

Я сьогодні не купив *молока*.

!!! Генитив се употребљава и у негативним конструкцијама без објекатског значења:

Упореди: У Івана є сестра.

У Івана немає *сестри*.

Петро почекав хвилину.

Петро не чекав ані *хвилини*.

б) У партитивним конструкцијама:

Марія відчула втому і випила *води*.

Мати додала (трохи) *солі* до борщу.

У партитивним конструкцијама генитив се често употребљава уз прилоге *мало, багато, декілька, надто*.

в) У конструкцијама са глаголима *бажати, вимагати, просити, хотіти, досягти, завдавати, зазнавати, набувати, уникати, чекати, шукати, боятися, торкатися* итд.

Між шляхами добра й зла зберігай рівновагу, *крайнощі*в уникай .

Всі теж мовчали й чекали *його слова*.

ВЕЖБАЊА

1. Одговорите на питања према обрасцу:

Образац: У Вас є дочка?

У мене немає дочки.

1. У вас є бабуся?
2. У Вас є сестра?
3. У нас є аудиторія?
4. У нього є валіза?
5. Тут є дошка?
6. У тебе є книжка?
7. Там є поле?
8. В коридорі є вікно?

9. В кімнаті є ліжко?
10. На цій сторінці є речення?

2. Одговорите негативно на питања употребљавајући именице у множини:

1. У тебе є олівці?
2. Зараз у аудиторії є викладач?
3. На столі є книжки?
4. У цій кімнаті є вікна?
5. У вас є питання?
6. У підручнику є вправи?
7. У неї є сини?
8. На стіні є картини?
9. В Угорщині є моря?
10. У нього є товариш?
11. У сучасних квартирах є печі?
12. В кіоску є журнали?
13. У тебе є словники?
14. У місті є бібліотеки?
15. За лісом є села?

3. Довршите реченице издвојеним речима:

1. У мене багато ...
брат, сестра, товариш, знайомий
2. Друзі подарували мені кілька ...
книга, диск, касета
3. У цьому місті раніше було мало ...
парк, театр, магазин, школа
4. У нашому університеті багато ...
зал, кабінет, аудиторія
5. Щоранку поштар приносить у наш будинок багато ...
газета, журнал, посилка, лист

4. Одговорите на питања помоћу речи у заграді:

Образец: Чий цей плащ? (наша студентка Галя)
Це плащ нашої студентки Галі.

1. Чия це кімната? (твоя подруга Оксана)
2. Чий цей стіл (моя сестра Оля).
3. Чий цей словник (його мама Олена)
4. Чиї батьки живуть у Парижі (наш знайомий).
5. Чия ця книжка? (моя старша сестра)
6. Чиї зошити лежать у шухляді? (наші студенти)

5. Саставите реченице по обрасцу:

Образац: Токіо – столиця Японії.

1. Париж – Франція
2. Варшава – Польща
3. Осло – Норвегія
4. Прага – Чехія
5. Київ – Україна
6. Делі – Індія
7. Афіни – Греція
8. Відень – Австрія
9. Тріполі – Лівія
10. Москва – Росія

ГЕНИТИВ (РОДОВИЙ ВІДМІНОК)

Именице (Іменники)

Єднина (Однина)

Мушки род (Чоловічий рід)

Номинатив (називний)	Генитив (родовий)	Наставак (закінчення)
<i>студент будинок</i>	<i>студента/ будинку</i>	-А / -У
<i>вихователь край</i>	<i>вихователя краю</i>	-Я/ -Ю
<i>товариш доц</i>	<i>товариша доцу</i>	-А/ -У

! Напомене:

Именице мушког рода у генитиву єднине имају наставке -а (-я) и -у (-ю).
Употреба єдног или другог наставка зависи од значења именице:

Наставак -а (-я) имају следеће именице:

1. Именице које означавају живо, укључујући и властита имена: *чоловік – чоловіка, Тарас – Тараса*
2. Именице које означавају конкретне предмете: *ніж – ножа, підручник – підручника*
3. Научни и технички термини: *атом- атома, іменник – іменника*
! - термини на – изм: *романтизм – романтизму*
- књижевни термини: *альманах – альманаху, образ – образу, сюжет – сюжету, стиль – стилю*
- термини страног порекла који означавају процесе, појаве и слично: *електроліз – електролізу, аналіз – аналізу, фермент – ферменту*
- неки лингвистички термини: *вид – виду, рід – роду, синтаксис – синтаксису, склад – складу, спосіб - способу*
4. Именице које означавају мере: *гектар – гектара, тиждень – тижня*
! *вік – віку, рік - року*
5. Називи градова: *Київ – Києва, Белград - Белграда* и река са наглашеном флексијом: *Іртиш – Іртиша́, Остер – Остра́*
! Називи река са нагласком на основи: *Дунай– Дунаю, Ніл – Нілу*
6. Збирне именице на – як: *вишняк – вишняка*
7. Деминутиви са суфиксима -ок-, -ик-, -чик-: *ставок – ставка, майданчик – майданчика*
8. Глаголске именице са значењем једнократне радње: *кивок – кивка*

Наставак -у (-ю) имају следеће именице:

1. Градивне именице: *цукор – цукру, сир – сиру*
2. Збирне именице и иемнице са значењем скупа: *хор – хору, колектив – колективу*
3. Именице које означавају појаве у природи: *вітер – вітру, дощ – дощу*
4. Апстрактне именице које означавају психофизичка стања: *апетит – апетиту, грип – грипу, жаль – жалю*
5. Апстрактне именице које означавају радње и процесе: *приїзд – приїзду, крик – крику*
6. Именице које означавају грађевине: *будинок – будинку, вокзал – вокзалу*
! - именице које означавају грађевине са наглашеном флексијом: *млин – млина́, гараж – гаража́*
7. Именице које означавају различите облике простора: *майдан – майдану, сад – саду, поверх – поверху, бульвар – бульвару*
8. Називи организација: *факультет – факультету, інститут – інституту*
9. Географски називи (осим назива градова и појединих назива за реке): *Ірак – Іраку, Урал – Уралу, Далекий Схід – Далекого Сходу*
10. Именице које означавају игре и спортове: *вальс – вальсу, бокс – боксу*
! *гопак - гопакá*

УПОТРЕБА ГЕНИТИВА С ПРЕДЛОЗИМА

Генитив се у украјинском језику употребљава са великим бројем предлога. Најфреквентнији су:

украјински	српски	пример
без	без	Я погано бачу <i>без окулярів</i> .
біля	поред	<i>Біля нашої хати</i> росте ялина.
від	од	Вони співали <i>від самого ранку</i> .
для	за	Це мені потрібно <i>для сестри</i> .
до	до код у, на	Петро працював <i>до пізнього вечора</i> . <i>До нас</i> приходять гості. Вранці я ходив <i>до магазину</i> .
з-за	иза	<i>З-за будинку</i> вийшла мама
з-під	испод	Петро дістав щеня <i>з-під стола</i> .
навпроти	преко пута	Будинок розташований <i>навпроти Ботанічного саду</i> .
проти	против	Розумні люди повинні боротися <i>проти забобонів</i> .

а) Временски:

Того вечора ми не виходили з дому.
Вони не зустрічалися *від початку* зими.
Перша пара триває *з восьмої до десятої години*.
Кафе відчиняється *після обіду*.

б) Просторни:

Будинок філологічного факультету знаходиться *біля ректорату*,
недалеко *від самого центру* міста.
Студенти в травні поїдуть *до Києва*.
Мішель приїхав *з Франції*.
Машина несподівано з'явилася *з-за рогу*.

в) Остали:

Людина *без друзів* - що дерево без коріння.
Є сало, та не *для кота*. Є квас, та не *для нас*.
І *від солодких слів* буває гірко.

ВЕЖБАЊА

1. Одговорите на питања према обрасцу:

І Образац: У Вас є брат?

У мене немає брата.

1. У вас є дідусь?
2. У тебе є телевізор?
3. У нього є цукор?
4. У Вас є друг?
5. В місті є вокзал?
6. У неї є племінник?
7. У буфеті є сік?
8. У Вас є час?
9. У нас є словник?
10. У нього є зошит?
11. У вас взимку є залік?
12. У тебе є олівець?
13. Сьогодні є вітер?
14. У Вас є комп'ютер?
15. У вас є урок?
16. На цій вулиці є музей?

2. Довршіте реченице речима у заграді:

1. У магазині я купив трохи і
(м'ясо, риба, цукор).
2. У цьому пакеті вже мало (молоко).
3. На тарілці лишилося трохи та
(ковбаса, сир).
4. У нашій країні багато і (залізо, вугілля).
5. У морській воді багато (сіть).
6. У нашій країні багато (місто).
7. У цьому році я подивився багато (фільм).
8. Цього року тут було мало (сніг).
9. Зараз у мене мало (гроші).
10. Під час канікул я прочитав чимало (книжка).

3. Речи у заграді употребите у одговарајућем облику:

Образац: Вчора Іван їздив (батьки)
Вчора Іван їздив до батьків.

1. Школярі ходили в гості (їхній вчитель).
2. Щодня ми ходимо у лікарню (хворий товариш).
3. Він мусить піти (кабінет директора).
4. Ганна поїде (найкраща подруга).
5. Викладач підійшов (чиста дошка) і почав писати.
6. Вчора Ігор ходив (новий гуртожиток).
7. На канікулах Павло поїде (свій давній друг).
8. Після уроків ми ходили (спортивний зал)
9. Щонеділі він їздить (село, його сестра)
10. У суботу я їздив (медичний інститут, знайомий студент)
11. Ми підійшли (газетний кіоск) і купили газети.
12. Завтра мушу піти (нова поліклініка).

4. Довршіте реченице одговарајућим личним заменицама.

Образац: Тут живе мій друг. Я іду

Я іду до нього.

1. Це наша студентка Марія. приїхав брат.
2. Я іду до викладача. Я обіцяв прийти о 3 годині.
3. Друзі запросили нас в гості. Ми поїдемо у суботу ввечері.
4. Ми запросили нових студентів. Завтра вони придуть
5. Ви можете перекласти мені вірш? Тоді я прийду після уроків.

5. Довршіте реченице речима у десној колони:

1. Вчора батько ходив до ... *лікар*
Батько розповів ... про свою хворобу.

2. Я хочу показати свої малюнки ... *відомий*
художник
Завтра я піду до ...
3. Павло підійшов до ... і запросив її у театр.
знайома
Він купив квитки собі та ... *дівчина*
4. Я написав ... ,що в нас скоро будуть канікули. *батьки*
Влітку я поїду до...
5. У неділю Оксана поїде до ... *наші подруги*
Ми вже телефонували ...

- 6. Одредите облик генитива јединице и множини следећих именица.
Објасните употребу одговарајућих наставака:**

*університет, стіл, стілець, страх, факультет, батько, брат, рік,
день, Київ, курс, інженер, сад, переклад, кілограм, чай, коридор,
олівець, поверх, ліжко, магазин, жах*

10. Исправите грешке у тексту:

Сьогодні Галя бере участь у конкурсу піаніст. Цю мить Галя очікувала з нетерпінням і водночас з хвилюванням. Проте зараз вона виглядає упевнено та рішуче.

Галя дуже вродлива дівчина. Її двадцять два року. Вона високого роста, струнка, без схильності до повноти. Білолиця брюнетка з довгими ледь кучерявими волоссями. Карі очі великі та виразні. Брови чорні, рівні, тонкі. Плечі та руки ніжні, а пальці рук наче у справжній піаністці.

Товариш Галі, Дмитро, серйозний та працьовитий хлопець. Він працює у театру. Це середнього роста спортивної статури мужчина. Волосся коротка, світлого кольора. Очі зелені, глибокі. Дмитро носи також вуса та бороду. Руки в ньому сильні, треновані. Адже Дмитро власноручно розкладає декорації для театральній виставі.

НОМИНАТИВ МНОЖИНЕ НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК

Іменице (Іменники)

Мушки род (Чоловічий рід)

Єднина (однина)	Множина (множина)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i>	<i>студенти</i>	-И
<i>вихователь</i>	<i>вихователі</i>	-І
<i>край</i>	<i>краї</i>	-ї
<i>товариш</i>	<i>товариші</i>	-І

! друг – друзі, друзів, друзям

Средњи род (Середній рід)

Єднина (однина)	Множина (множина)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>села</i>	-А
<i>поле</i>	<i>поля</i>	-Я
<i>заняття</i>	<i>заняття</i>	-Я

! око – очі, очей, очам...

!! селó– сéла, сіл, сéлам пóле – по́ля, полі́в, по́лям

Женски род (Жіночий рід)

Єднина (однина)	Множина (множина)	Наставак (закінчення)
<i>студентка</i>	<i>студентки</i>	-И
<i>земля</i>	<i>землі</i>	-І
<i>аудиторія</i>	<i>аудиторії</i>	-ї
<i>душа</i>	<i>душі</i>	-І
<i>ніч</i>	<i>ночі</i>	-І

! дитина – діти, дітей, дітям
людина – люди, людей, людам

!! рука – ру́ки, рук, рука́м... земля́ – зéмлі, земéль, зéмлям
душá – дúші, душ, дúшам головá – гóлови, голів, гóлова́м

!!! книжка – кни́жки, книжо́к, книжка́м
жінка – жі́нкі, жіно́к, жінка́м
пісня – пісні́, пісе́нь, пісня́м

Придеви (Прикметники)

	Єднина (однина)	Множина (множина)	Наставак (закінчення)
Мушки род	<i>зелений</i>	<i>зелені</i> <i>сині</i>	-І
(Чоловічий рід)	<i>синій</i>		
Средній род	<i>зелене</i>		
(Середній рід)	<i>синє</i>		
Женски род	<i>зелена</i>		
(Жіночий рід)	<i>синя</i>		

ВЕЖБАЊА

1. Од наведених именица формирајте облик номинатива множине. Код повучених именица обратите пажњу на акценат:

книга, товариш, викладач, магазин, вікно, інститут, місто, брат, дочка, кімната, директор, ліс, підручник, дідусь, нога, річ, почуття, лампа, місце, лист, група, столиця, герой, подруга, яблуко, море, краватка, дерево, робітник, машина, завдання, зустріч, ліжко, чоловік, шафа, урок, осінь, вправа, зошит, птах, країна, рік, тінь, няня, сім'я, водій, аудиторія

2. Речи у загради употребите у облику номинатива множине:

1. Це університет. Тут вчаться (студент-іноземець).
2. Це мої (товариші). Вони (українець).
3. В цьому будинку живуть мої (друг).
4. (хлопець) грають у футбол.
5. (турист) оглядають місто.
6. Повторіть вдома нові (правило).
7. Наші (дитина) гуляють по парку.
8. На цих деревах ростуть і (груша і яблуко).
9. (перекладач) мусять уважно слухати.
10. По нашому місту ходять і (автобус і трамвай).

3. Именице у загради употребите у правилном облику зависно од броја:

!!! **один студент, одна студентка, одне яблуко**

2, 3, 4 студенти, студентки, яблука

5... студентів, студенток, яблук

1. Я вивчаю українську мову 6 (місяць) а мої товариші тільки 2 (місяць).
2. Мішель студент. Його 2 (брат) і 3 (сестра) теж студенти.
3. Він вже 5 (рік) живе у Києві.
4. В аудиторії сидять викладач, 22 (студент) і 9 (студентка).
5. На столі лежать 6 (ложка) і 3 (тарілка).
6. Вчора я одержав навіть 10 (новорічна листівка).
7. На екскурзію поїхало 24 (наш клієнт).
8. Оксанин старший син вже ходить в школу. Вона щороку купує йому 20 (зошит) і 10 (підручників).
9. Її батько викладач української літературі. Тому в їх бібліотеці 350 (книжка) і навіть 12 (словник)
10. В нашому гуртожитку мешкає 681 (студент)

4. Исправите грешке у тексту:

Лисиця і крук

Крук якось знайшов чималий шмат сира. Він сидючи на гілці дереву, міцно затиснув той сир у дзьоб.

Лисиця помітила це, і підбігши до дереву почала розхвалювати крука.

-Ти дуже гарний птах, - мовила вона, - пір'я в тебе найкраще. Ніхто на всьому білому світу не зрівнявся б з тобою, якби ти лишень умів співати!

Крукови не сподобалося, що попри всі свої чесноти й попри всю велич його красі в нього виявився такий брак. Таж у нього немає жодної вади! Щоб переконати лисицу, що в неї немає жодного недоліка, що він таки вміє співати, крук роззявив дзьоба й закаркотів.

Сир, звичайно, випав йому з дзьобу. А лисиці тільки того треба було: вона вхопила здобич і втекла.

-Еге, любий круче, - думала вона, біжучи до своєї нори, - маєш ти і краса, і голос, та розуму не маєш.

КОМПАРАЦИЈА ПРИДЕВА СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

У українінском језику облик компаратива придева гради се помоћу суфикса -ш- и -іш-. Суфикс -ш- имају придеви са суфиксима -к-, -ок-, -ек- (при чему у облику компаратива овај суфикс испада):

солодкий – солодиший, глибокий – глибиший, далекий – дальший

Код придева чија се основа завршава на с, г, з и ж долази до одређених асимилација и дисимилације:

*с + ш → ш високий – вищий
з + ш → жч вузький – вужчий
ж + ш → жч дужий – дужчий
г + ш → жч дорогий – дорожчий*

Поједини придеви иако у свом саставу немају суфиксе -к-, -ок-, -ек-, такође граде компаратив помоћу суфикса -ш-: *дужий – дужчий, дорогий – дорожчий, молодий – молодший, старий – старший, дешевий – дешевиший, багатий – багатший, довгий – довший* итд.

Од осталих придева компаратив се гради помоћу суфикса -іш-:

новий – новіший, веселий – веселіший, цікавий – цікавіший

Мали број придева има суплетивне облике комапаратива: *добрий – ліпший, гарний – кращий, поганий – гірший, великий – більший, малий – менший*.

!!! ***Брат старший від сестри.
Брат старший за сестру.***

Суперлатив се, као и у српском, гради додавањем префикса най- на облик компаратива придева:

солодкий – найсолодший, високий – най вищий, новий – найновіший

На исти начин компаратив и суперлатив граде прилози:

*глибокий – глибиший – найглибиший; веселий – веселіший – найвеселіший
глибоко – глибше – найглибше; весело – веселіше – найвеселіше*

ВЕЖБАЊА

1 Употребите у следећим пословицама правилан облик компаратива:

1. Добре ім'я _____ (добрий) від багатства.
2. Любов _____ (сильний) від смерті.
3. Добрий чоловік _____ (надійний) від кам'яного мосту.
4. Правда _____ (світлий) за сонце.
5. Злий чоловік _____ (злий) за вовка.
6. Хрін від редьки не _____ (солодкий), вугілля від сажі не _____ (білий).
7. Нема _____ (міцний) напою від води.
8. Приятельство що _____ (старий), то _____ (сильний).
9. Добре братство _____ (милий), ніж багатство.
10. Непроханий гість _____ (поганий) від татарина.

2 Употребите у следећим реченицама правилан облик суперлатива:

1. Коли січень _____ (гострий), буде рочок _____ (плідний).
2. Праця - _____ (добрий) шлях до того, щоб любити жити.
3. Заздрість _____ (дурний) з усіх вад, адже вона не дає нічого.
4. Дружба - _____ (великий) скарб.
5. Добрий сусід - _____ (близький) родина.

3. Упоредите следеће појмове према особини наведеној у загради:

Образец: золото і сребло (вартість)

Золото дорожче від срібла.

Срібло дешевше від золота.

зима і літо (температура)

день і ніч влітку (тривалість)

Київ і Львів (величина)

телевізор радіоприймач (ціна)

залізо і алюміній (вага)

Дунай і Дніпро (довжина)

світло і звук (швидкість)

ПРОШЛО ВРЕМЕ МИНУЛИЙ ЧАС

Прошло време гради се у украјинском језику од инфинитивне основе додавањем наставака -в (за мушки род), -ло (за средњи род), -ла (за женски род) и – ли (за множину):

читати: читав, читало, читала, читали

писати: писав, писало, писала, писали

Код глагола са суфиксом -ну- постоје двојаки облици прошлог времена: без овог суфикса, при чему наставак -в за мушки род испада и са суфиксом -ну-:

мерзнути: мерз, мерзло, мерзла, мерзли

мерзнув, мерзнуло, мерзнула, мерзнули

! Код глагола који означавају једнократну радњу могући су само облици са суфиксом -ну-:

кинути: кинув, кинуло, кинула, кинули

! Уколико је суфикс -ну- наглашен, не може испасти:

махнути: махнув, махнуло, махнула, махнули

Код глагола чија се инфинитивна основа завршава на С, тај консонант се губи, а вокал Е у затвореном слогу алтернира са І:

вести: вів, вело, вела, вели

! нести – ніс, несло, несла, несли

Код глагола чија се основа завршава на Г и К консонант В наставка за мушки род испада, а у самој основи у затвореном слогу долази до алтернације Е са І:

могти: міг, могло, могла, могли

Облици прошлог времена глагола *ити* су: *шов, шло, шла, шли*

ВЕЖБАЊА

1. Од наведених глагола направите облике прошлог времена:

тиснути, жити, мати, берегти, дати, домовитися, сохнути, учити, зустрітися, лягти, ходити, вітати, пекти, стерегти, пити, чекати, текти, купити, подарувати, лежати, стояти, залишитися, поставити, вберегти, допомогти

2. Дате реченице трансформишите тако да се односе на догађаје из прошлости:

1. Тарас живе досить далеко від центру.
2. Будинок, в якому мешкає Тарас, знаходиться недалеко від зупинки.
3. Вони мають власну квартиру в іншому районі Києва.
4. Тарас мешкає разом з батьками.
5. Біля вхідних дверей стоїть вішалка і шафа для взуття.
6. На стіні висить велике дзеркало.
7. З вікна вітальні відкривається чудовий вигляд на Дніпро.
8. Мішель пише листа додому.
9. Вдень ми працюємо, а увечері відпочиваємо.
10. Тарас і його друзі вивчають українську мову в університеті.

3. Дате реченице трансформишите тако да се односе на догађаје из садашњости:

1. Його рідні давно чекали на зустріч з іноземним гостем.
2. Тарас відповідав добре на іспиті.
3. Ти міг принести мені книжку вчора.
4. Оксана цілий день перекладала текст.
5. Біля стола лежали газети.
6. Я снідала не дуже рано, а потім, як завжди, робила гімнастичні вправи.
7. Надворі стояла весна.
8. Тарас і Оксана два роки навчалися в Парижі.
9. Петро задовго беріг таємницю.
10. Мішель чекав Оксану біля станції метро “Університет”.

АКУЗАТИВ ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК

Именице (Іменники)

Једнина (Однина)

Мушки род (Чоловічий рід)

Номинатив (називний)	Акузатив (знахідний)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i> <i>будинок</i>	<i>студента/</i> <i>будинка</i>	-А / <i>с</i>
<i>вихователь</i> <i>край</i>	<i>вихователя</i> <i>края</i>	-Я / <i>с</i>
<i>товариш</i> <i>доц</i>	<i>товариша</i> <i>доца</i>	-А / <i>с</i>

! Код именица мушког рода облик акузатива једнак је номинативу уколико означавају неживо и генитиву уколико означавају живо.

Средњи род (Середній рід)

Номинатив (називний)	Акузатив (знахідний)	Наставак (закінчення)
<i>село</i>	<i>село</i>	-О
<i>поле</i>	<i>поле</i>	-Е
<i>заняття</i>	<i>заняття</i>	-Я

! Код именица средњег рода облик акузатива једнак је номинативу.

Женски род (Жіночий рід)

Номинатив (називний)	Акузатив (знахідний)	Наставак (закінчення)
<i>студентка</i>	<i>студентку</i>	-У
<i>земля</i>	<i>землю</i>	-Ю
<i>аудиторія</i>	<i>аудиторию</i>	-Ю
<i>душа</i>	<i>душу</i>	-У
<i>любов</i>	<i>любов</i>	- <i>с</i>

! Код именица женског рода на сугласник акузатив је једнак номинативу. Именице женског рода на - а(-я) имају посебне наставке за акузатив.

Множина (Множина)

Номинатив (називний)	Акузатив (знахідний)	Наставак (закінчення)
<i>студент</i> <i>вихователь</i> <i>товариш</i> <i>будинок</i> <i>край</i> <i>доц</i>	<i>студентів</i> <i>вихователів</i> <i>товаришів</i> <i>будинки</i> <i>краї</i> <i>доці</i>	-ІВ -И -І -І
<i>село</i> <i>поле</i> <i>заняття</i>	<i>села</i> <i>поля</i> <i>заняття</i>	-А -Я
<i>студентка</i> <i>земля</i> <i>душа</i>	<i>студенток</i> <i>землі</i> <i>душі</i>	-ϕ -І

! Іменице свих родова имају у множини облик једнак номинативу или генитиву у зависно од тога да ли означавају неживо или живо.

Придеви (Прикметники)

Облик акузатива придева може бити једнак номинативу или генитиву у зависности од тога да ли именица уз коју стоји означава живо или неживо:

Бачу нового студента/ новий будинок/ зелене поле.
Бачу нових студентів, студенток/ нові будинки/ зелені поля.

Једино у облику акузатива једине женског рода придеви имају посебан наставак: -У (-Ю):

Бачу нову студентку/ синю папку/ чорну тинь.

Исто се понашају и присвојне заменице:

Бачу нашого студента/ твій будинок/ ваше поле.
Бачу наших студентів, студенток/ твої будинки/ ваші поля.
Бачу нашу студентку/ твою папку/ вашу тинь.

Код личних заменица облик акузатива је једнак генитиву.

УПОТРЕБА АКУЗАТИВА

1. Основна функција акузатива је објекатска функција:

Петро читає *книжку*.
Мати дивиться *телевізор*.

- !!! УКР: говорити, розказувати, розповідати питати що/ про що
СРП: говорити, причати, питати шта/ о чому
УКР: згадувати що СРП: помињати шта, сећати се чега
УКР: забувати що/про що СРП: забрављати шта/о чому/на шта
УКР: дивитися що/на кого, що СРП: гледати кога,шта

2. У одредбеној функцији акузатив се најчешће употребљава за исказивање просторних односа и то правца кретања (са предлозима *в* и *на*):

Тарас вчора прибув у *Київ*.
Наша родина поїде *на море* відпочивати.

- ! поїхати **на** батьківщину, **на** природу, вийти **на** прогулянку
поїхати **в** університет, **в** подорож, **в** гори, **в** Крим

!! Осим са акузативом предлози *в* и *на* употребљавају се са локативом, али за исказивање места на коме се нешто налази:

Тарас мешкає *в Києві*.
Наша родина відпочивала *на морі*.

- !!! Правац кретања исказује се и акузативом са предлозима *над*, *під*, *за*, *між*:

Петро повисів картину *над ліжко*.
Собака побігла *за ріг* будинку.

Ови предлози употребљавају се и са инструменталом, али за исказивање места на коме се нешто налази:

Картина висить *над ліжком*.
Собака гавкає *за рогом* будинку.

Модификоване варијанте ових предлога, употребљавају се и са генитивом. У том случају изражавају аблативно значење:

Петро зняв картину *з-над* ліжка.
Собака прибігла *з-за* рогу будинку.

3. Акузатив може функціонувати як одредба за време (с предлозима или без њих):

(коли) Це трапилося у *вівторок* чи *середа*.

Олександр приїхав *тиждень* тому.

(як довго) Ми відпочивали *весь день*.

Хлопець прочитав цю статтю *за*

годину.

Марія взяла книжку тільки *на один день*.

Ми повернемося *через(за) тиждень*.

4. Узрочна одредба:

Вони посварилися *через гроші*.

ВЕЖБАЊА

1. Одговорите на питања помоћу речи у загради:

1. Що ви хотіли б подивитися в театрі? (опера, балет, комедія, драма, вистава)
2. Що Іван часто бере в бібліотеці? (книжка, підручник, словник, енциклопедія)
3. Що Оксана вчора купила в універмазі? (шуба, шапка, шарф, спідниця, светр, капелюшок, хустка)
4. Що завжди можна купити в цьому кіоску? (папір, ручка, олівець, гумка, газета, скоч)
5. Кого ви бачили сьогодні вранці? (друг, батько, бабуся, сусідка, хлопчик, дівчинка)
6. Яку вправу пишуть студенти? (складна)
7. Яку газету читає Андрій? (вчорашня)
8. Якого викладача ви бачили в деканаті? (знайомий)
9. Яку посилку Ви отримали? (важка)
10. Яку листівку написав ваш друг? (вітальна)

2. Именице у загради употребите у правилном облику:

1. Мати швидко сховала ключі в (сумка)
2. Всі глядачі повільно сіли на (стілець).
3. Діти сховалися від дощу під (велика смерека).
4. Його батьки повертаються з-за кордону лише через (два, рік)
5. Тарас їде до батьків в (субота).
6. Марія розповідала про (їхня зустріч) крізь (сльоза).
7. Ми зробили все за (день).
8. Уві сні я бачила (свій колишній чоловік).
9. Оксана забула привітати (батько) з днем народження.
10. Щодня я пригадую ці (гарний день).

4. Допуните дијалоге по обрасцу:

Образац: (мій олівець) Ти бачив мій олівець?
Ні, я не бачив твого олівця.

1. (своя сестра) Ти знайшов?
Ні, я не знайшов
2. (наш брат) Ти пам'ятаєш?
Ні, я не пам'ятаю
3. (твоя ручка) Чи можу я взяти?
Ні, ти не можеш взяти
4. (своє замовлення) Чи можу я отримати?
Ні, ти не можеш отримати
5. (ваша фотографія) Чи можу я подивитися?
Ні, ти не можеш подивитися

5. Замените подвучене именице одговарајућим личним заменицама:

1. У мене є син.звуть Сергій.
2. У Івана є дочка.звуть Олена.
3. Що ти робиш увечері? Я хочу запросити в кіно.
4. Це мій сусід. Я сказав «Доброго дня».

5. Де ти купила таке гарне пальто. Я купила в унвермазі.
6. Я мушу зустріти товариша. В нашому місті він знає тільки
7. Тарас і Мішель найкращі друзі Петра. Він щодня грає в футбол з
8. Оксана наша подруга. Цю книжку я отримав від
9. Ми вивчаємо українську мову. Викладач пояснює правило.
10. Марко зупинився перед пам'ятником Шевченку. Олесь стояв недалеко від

6. Преведите реченице на українски језик:

1. Јуче смо у позоришту гледали драму.
2. Данас смо на улици срели нашу школску другарицу Марију са родитељима.
3. Тарас је купио нов уџбеник у коме су веома тешки задаци.
4. Јелена пажљиво слуша старију сестру.
5. Александра је купила кћерки лепу плаву сукњу.
6. Талентоване младе балерине маштају да играју у Народном позоришту.
7. Сакрио је новац под пешкире.
8. Петар је прочитао нову причу, а онда написао писмо.
9. Њена сестра је у суботу отпутовала на екскурзију по Дњепру.
10. Лекар је много причао о својој жени и кћерки.

7. Исправите грешке у тексту:

Мене звати Иван. Ја з Канада, але за походженням ја українець. Мене трицять чотирі років. Ја працює у приватній фірмі. За фахом ја економіст. Мої батьки живу у село, а ја зараз мешкаю у Торонто. У Торонто багато українці. Ја наймає помешкання у багатоповерховому будинці. Моє квартира знаходить на девятнадцятому поверху. Це невелика двохкімнатна квартира. Ја хочу купити власний будинок, тому що незабаром ја збираються одружитися. Моя наречена за національність теж українка. Їх звати Романа. Її трицять роки. Вона працює у школі вчитель. Моя молодша сестра теж мешкаю у Торонто.

Моєму сестрі двадцять п'ять років. Її зовуть Оксана. Вона студентка. Вона навчається на філологічному факультеті. Вона вивчає англійську мову. Але вона знає багато іноземних мов і має друзів в усьому світі. Її найкраща подруга францужка, але вона живе зараз у Китаї.

АЛТЕРНАЦІЈЕ СУГЛАСНИКА У ОСНОВИ ГЛАГОЛА У ПРЕЗЕНТУ

Код поєдиних глаголів при промені у презенту і простому майбутньому доходить до алтернації сугласника. Код глагола при першій кон'югації до алтернації доходить у всіх лицах, і то:

1. Код глагола з суфіксом -а-:

З → **Ж**: казати – кажу, кажеш, каже...

С → **Ш**: писати – пишу, пишеш, пише...

Т → **Ч**: крестити – крестю, крестиш, крестить...

! хотіти: хочу, хочеш, хоче...

К → **Ч**: плакати: плачу, плачеш, плаче...

Х → **Ш**: колихати: колишу, колишеш, колише

СК → **Щ**: полоскати: полощу, полощеш, полоще...

СТ → **Щ**: свистати: свищу, свищеш, свище...

2. Код глагола з нульним суфіксом:

Г → **Ж**: берегти: бережу, бережеш, береже...

К → **Ч**: пекти: печу, печеш, пече...

С → **Д**: красти: краду, крадеш, краде...

! сісти: сяду, сядеш, сяде...

С → **Т**: плести: плету, плетеш, плете...

С → **В**: плисти: пливу, пливеш, пливе...

Код глагола другої кон'югації до алтернації доходить:

1. само у першому лиці однини:

Д → **ДЖ**: ходити: ходжу, ходиш, ходить...

Т → **Ч**: вертати: верчу, вертиш, вертять...

З → **Ж**: возити: возжу, возиш, возить...

С → **Ш**: носити: ношу, носиш, носить...

ЗД → **ЖДЖ**: їздити: їжджу, їдиш, їдять...

СТ → **Щ**: мостити: мостю, мостиш, мостять...

2. у првом лицу једнине и трећем лицу множине:

Б → БЛ: *любити:* *люблю, любиш, любить...люблять*

П → ПЛ: *спати:* *сплю, спиш, спить...сплять*

В → ВЛ: *ловити:* *ловлю, ловиш, ловить...ловлять*

М → МЛ: *димити:* *димлю, димиш, димить... димлять*

Ф → ФЛ: *графити:* *графлю, графиш, графить ... графлять*

! Српској конструкцији да+презент у украјинском одговара инфинитив:

Я дуже люблю читати.

Петро вмiє грати на скрипці.

!!! Запамтите облике глагола *їсти:*

я *їм* ми *їмо*

ти *їси* ви *їсте*

вiн

вона *їсть* вони *їдять*

воно

* Као глагол *їсти* мењају се и глаголи *розповісти, відповісти* (у будућем времену) и сл.

!!! Запамтите облике глагола *пити:*

я *п'ю* ми *п'ємо*

ти *п'єш* ви *п'єте*

вiн

вона *п'є* вони *п'ють*

воно

* Као глагол *їсти* мењају се и глаголи *бити, вити* и сл.

ВЕЖБАЊА

1. Од наведених глагола направите облике презента:

просити, різати, розглядати, купити, дзвонити, крутити, мазати, дарувати, чесати, дихати, текти, вітати, проводити, стерегти, стояти, топити, чистити, ломити, водити, висіти, лежати, спостерігати

2. Глаголе у загради употребите у одговарајућем лицу презента:

1. Не той друг, хто медом (мазати), а той, хто правду(казати).
2. Береженого Бог (берегти), а козака шабля.
3. Одна бджола мало меду (наносити).
4. Бійся не того собаки, що(брехати), а того, що лащиться.
5. Їв би кіт рибку, а в воду не (хотіти).
6. Під лежачий камінь вода не (текти).
7. Наука в ліс не (вести), а з лісу (виводити).
8. Хто перший(приходити), тому першому і подають
9. Овечку (стригти), а баран трясеться.
10. Всі ріки до моря (вести).

БУДУЋЕ ВРЕМЕ МАЙБУТНІЙ ЧАС

У українському мові існує просто і складено майбутній час. Которий тип майбутнього часу матиме дієслово залежить від його виду. Дієслова скінченого виду мають просто майбутній час, дієслова нескінченого складено (синтетично або аналітично).

Просто майбутній час скінчених дієслів складається за допомогою тих же форм наставок, які у презенті мають нескінчені дієслова:

І кон'югація

написати

я	<i>напиш</i> – У	ми	<i>напиш</i> – ЕМО
ти	<i>напиш</i> – ЕШ	ви	<i>напиш</i> – ЕТЕ
він			
вона	<i>напиш</i> – Е	вони	<i>напиш</i> – УТЬ
воно			

прочитати

	<i>прочита</i> – Ю	<i>прочита</i> – СМО
	<i>прочита</i> – ЄШ	<i>прочита</i> – ЄТЕ
	<i>прочита</i> – Є	<i>прочита</i> – ЮТЬ

II конјугација

побачити

я	<i>побач – У</i>	ми	<i>побач – ИМО</i>	<i>повір – Ю</i>	<i>повір –ИМО</i>
ти	<i>побач – ИШ</i>	ви	<i>побач – ИТЕ</i>	<i>повір –ИШ</i>	<i>повір –ИТЕ</i>
він					
вона	<i>побач – ИТЬ</i>	вони	<i>побач – АТЬ</i>	<i>повір –ИТЬ</i>	<i>повір – ЯТЬ</i>
воно					

повірити

Глаголи несвршеног вида имају **сложено будуће време**. Аналитички облик гради се помоћу будућег времена глагола *бути* и инфинитива глагола који се мења:

писати

я	<i>буду писати</i>	ми	<i>будемо писати</i>
ти	<i>будеш писати</i>	ви	<i>будете писати</i>
він			
вона	<i>буде писати</i>	вони	<i>будуть писати</i>
воно			

Синтетички облик гради се додавањем на инфинитив глагола специјалних наставака:

писати

я	<i>писати – МУ</i>	ми	<i>писати – МЕМО</i>
ти	<i>писати – МЕШ</i>	ви	<i>писати – МЕТЕ</i>
він			
вона	<i>писати –МЕ</i>	вони	<i>писати – МУТЬ</i>
воно			

!!! Запамтите облике глагола *дати*:

я	<i>дам</i>	ми	<i>дамо</i>
ти	<i>даси</i>	ви	<i>дасте</i>
він			
вона	<i>дасть</i>	вони	<i>дадуть</i>
воно			

ВЕЖБАЊА

1. Од наведених глагола формирајте облике будућег времена:

жити, домовитися, прибирати, готувати, любити, обідати, випити, з'їсти, навчитися, збиратися, приготувати, лишатися, купити, вибирати, подати, залишитися, продавати, повертатися, смажити, почистити, варити, нарізати, розкладати, ставити, придбати

2. Довршите реченице према обрасцу:

Образец: *Завтра урок. Викладач новий урок.
Завтра буде урок. Викладач буде пояснювати новий урок.*

1. В суботу концерт. Тарас концерт.
2. Скоро экзамени. Студенти экзамени українською мовою.
3. У неділю футбольний матч. Ми футбол на стадіоні.
4. Скоро канікули. Студенти на канікулах.
5. Завтра у Мішеля обід. Мішель обід.

3. Помоћу датих речи поставите питања и дајте одговоре према обрасцу:

Образец: *Тарас, писати, листи, завтра.
Коли Тарас буде писати листи?
Тарас писатиме листи завтра.*

1. Оксана, Мішель, відпочивати, неділя
2. Олена, слухати, концерт, завтра ввечері
3. Петро, дивитися, фільм, увечері
4. Туристи, відвідувати, музей, вранці
5. Іван, купувати, продукти, п'ятниця

5. Глаголе у загради употребите у облику будућег времена:

1. Батьки Тараса їхню квартиру (продавати).
2. Мішель на день народження Оксані книжку (подарувати).
3. Коли я лижі, ми поїдемо в гори (купити).
4. Біля дивана ми столик (поставити).
5. На десерт я фруктовий салат (подавати).

6. Коли додому, мушиш прибрати в квартирі (повернутися).
7. На вечерю смажену рибу (їсти).
8. Коли мама фільм, вона піде готувати вечерю (подивитися).
9. Влітку на морі (відпочивати).
10. Петро вам про все (розказати).

6. Глаголе у пословицама употребите у облику садашњег времена. Пронађите, где је то могуће, српске еквиваленте украјинских пословица:

1. Апетит з їдою _____ (прибувати).
2. Багатому й чорт яйця _____ (носити).
3. _____ (бачити) кіт сало, та сили мало.
4. Береженого Бог _____ (берегти), а козака шабля.
5. Біда біду _____ (тягнути).
6. Бійся не того собаки, що _____ (брехати), а того, що _____ (лащитися).
7. Борода не _____ (робити) мудрим чоловіка.
8. Буває, що й корова _____ (літати).
9. Велике дерево поволі _____ (рости).
10. Високо _____ (літати), та низько _____ (сідати).

7. Глаголе у пословицама употребите у облику прошлог времена. Пронађите, где је то могуће, српске еквиваленте украјинских пословица:

1. _____ (вирости), а ума не _____ (винести).
2. _____ (жартувати) баба з колесом, та в спицях _____ (застрягнути).
3. Кігтик _____ (застрягнути)- _____ (пропасти) птах.
4. _____ (надутися), як ковальський міх.
5. _____ (Піти) по шерсть, та _____ (повернутися) острижений.
6. Вартість здоров'я знає лише той, хто його _____ (втратити).
7. Сорока на хвості _____ (принести).

8. Глаголе у пословицама употребите у облику будућег времена. Пронађите, где је то могуће, српске еквиваленте украјинских пословица:

1. Байдуже ракові, в якому його горщику _____ (зварити).
2. Біда _____ (помучити) і мудрості _____ (научити).

3. Вище себе не _____ (підскочити).
4. _____ (Вкрасти) голку, а потім корову.
5. Гірко _____ (заробити) - солодко _____ (з'їсти).
6. Горбатого могила _____ (виправити).
7. Два коти в одному мішку не _____ (помиритися).
8. Де _____ (посіяти), там і _____ (вродитися).
9. З пісні слова не _____ (викинути).
10. Людям язика не _____ (зав'язати).

ИМПЕРАТИВ НАКАЗОВИЙ СПОСІБ

Облици другого лица једнине и првог и другого лица множине су синтетички. Граде се од презентске основе помоћу наставка:

1. **-И** *пиши*
- ІМО** *пишімо*
- ІТЬ** *пишіть*

Наставке овог типа имају глаголи:

а) са суфиксом -ну- испред кога је консонат:
стиснути: стисни, стиснімо, стисніть

б) са основом на Л и Р:
підкреслити: підкресли, підкреслимо, підкресліть

в) код којих акценат у првом лицу једнине презента (простог футура) пада на наставка:
нести (несу́): неси, несімо, несіть

г) свршеног вида са наглашеним префиксом ви-:
вибрати: вибери, виберімо, виберіть

Остали глаголи имају наставка:

2. **-ѝ** *читай* *повір* *сядь*
- ѝМО** *читаймо* *повірмо* *сядьмо*
- ѝТЕ** *читайте* *повірте* *сядьте*

!!! їсти: їж, їжмо, їжте

Облици трећег лица једнине и множине су аналитички – граде се помоћу речце хай (нехай) и облика трећег лица једнине односно множине презента: *хай пише/ хай пишуть; хай читає/хай читають*

ВЕЖБАЊА

1. Од наведених глагола направите облике императива:

запросити, танцювати, їхати, вийти, стояти, мазати, чекати, купити, подарувати, перекласти, готувати, слухати, казати, спати, рости

2. Употребите глаголе у загради у облику императива:

1. Коли хочеш позбутися друга, (позичити) йому грошей.
2. Нових друзів (мати), старих не(забувати).
3. Не (купувати) собі дім, а(купити) сусіда; хату купиш, а сусіда не продаси.
4. Не(позичати) у сусіда розуму.
5. В гостину(збиратися), але вдома пообідати не (забувати).
6. Любиш в гостях бувати,(любити) ж гостей і приймати.
7. Не (звикати) у гостях, бо й дома захочеш.
8. Битому собаці кия не(показувати).
9. Сім разів (відміряти), а раз (відрізати).
10. За чужим столом не (махати) постолом.
11. (їсти), що дають, а (робити), що кажуть.
12. Куди не (кинути) - виходить клин.
13. (ловити) рибу не на сковороді; а у воді.
14. Людей (питати), а свій розум (мати).
15.(називати) хоч горщиком, тільки в піч не(ставити).